

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

PHAN THỊ HUẾ

**SINH KẾ VÀ THU NHẬP CỦA HỘ GIA ĐÌNH
HUYỆN ĐỊNH HÓA, TỈNH THÁI NGUYÊN**

Ngành: Kinh tế nông nghiệp

Mã số: 8 62 01 15

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
KINH TẾ NÔNG NGHIỆP**

THÁI NGUYÊN, 2019

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

PHAN THỊ HUỆ

**SINH KẾ VÀ THU NHẬP CỦA HỘ GIA ĐÌNH
HUYỆN ĐỊNH HÓA, TỈNH THÁI NGUYÊN**

Ngành: Kinh tế nông nghiệp

Mã số: 8 62 01 15

**LUẬN VĂN THẠC SĨ
KINH TẾ NÔNG NGHIỆP**

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Dương Văn Sơn

THÁI NGUYÊN, 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi, các kết quả nghiên cứu được trình bày trong luận văn là trung thực, khách quan và chưa từng dùng để bảo vệ lấy bất kỳ học vị nào.

Tôi xin cam đoan rằng mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn đã được cảm ơn, các thông tin trích dẫn trong luận văn này đều được chỉ rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2019
Tác giả luận văn

Phan Thị Huế

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt thời gian học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn, tôi đã nhận được sự hướng dẫn, chỉ bảo tận tình của các thầy cô giáo, sự giúp đỡ, động viên của bạn bè, đồng nghiệp và gia đình.

Nhân dịp hoàn thành luận văn, cho phép tôi được bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc đến thầy giáo hướng dẫn PGS. TS. Dương Văn Sơn đã tận tình hướng dẫn, dành nhiều công sức, thời gian và tạo điều kiện cho tôi trong suốt quá trình học tập và thực hiện đề tài.

Tôi xin bày tỏ lòng biết ơn chân thành tới các thầy cô giáo Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên đã tận tình giúp đỡ tôi trong quá trình học tập, thực hiện đề tài và hoàn thành luận văn.

Có được kết quả này, tôi không thể không nói đến công lao và sự giúp đỡ của Ủy ban nhân dân huyện Định Hóa, các phòng ban chức năng những người đã cung cấp số liệu, tư liệu khách quan, chính xác giúp đỡ tôi đưa ra những phân tích đúng đắn.

Cuối cùng tôi xin chân thành cảm ơn gia đình, người thân, bạn bè, đồng nghiệp đã tạo mọi điều kiện thuận lợi và giúp đỡ tôi về mọi mặt, động viên khuyến khích tôi hoàn thành luận văn./.

Thái Nguyên, ngày tháng năm 2019
Tác giả luận văn

Phan Thị Huệ

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT	v
TRÍCH YẾU LUẬN VĂN.....	vii
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu nghiên cứu	2
3. Đối tượng nghiên cứu	2
4. Phạm vi nghiên cứu	2
5. Ý nghĩa của đề tài	3
5.1. Ý nghĩa khoa học	3
5.2. Ý nghĩa thực tiễn.....	3
Chương 1. CƠ SỞ KHOA HỌC CỦA ĐỀ TÀI	4
1.1. Cơ sở lý luận của đề tài.....	4
1.1.1. Sinh kế	4
1.1.2. Hộ nông dân.....	6
1.1.3. Thu nhập của hộ gia đình.....	8
1.2. Cơ sở thực tiễn	14
1.3. Các công trình nghiên cứu có liên quan	15
1.3.1. Các công trình nghiên cứu có liên quan trên thế giới	15
1.3.2. Một số nghiên cứu về sinh kế ở Việt Nam	18
1.3.3. Một số nghiên cứu về thu nhập của hộ gia đình	19
1.3.4. Bài học kinh nghiệm của một số địa phương trong nước.....	24
1.4. Bài học kinh nghiệm cho huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên	30
Chương 2. ĐẶC ĐIỂM ĐỊA BÀN VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	32
2.1. Đặc điểm địa bàn nghiên cứu huyện Định Hóa	32
2.1.1. Điều kiện tự nhiên.....	32
2.1.2. Điều kiện kinh tế - xã hội.....	32
2.2. Nội dung nghiên cứu.....	35

2.3. Phương pháp nghiên cứu	35
2.3.1. Chọn điểm nghiên cứu	35
2.3.2. Phương pháp thu thập số liệu.....	36
2.3.3. Phương pháp xử lý phân tích thông tin số liệu	37
2.4. Hệ thống các chỉ tiêu nghiên cứu.....	40
2.4.1. Các chỉ tiêu chung về tình hình phát triển kinh tế - xã hội của huyện Định Hóa	40
2.4.2. Các chỉ tiêu đánh giá nguồn lực và hoạt động sinh kế của hộ gia đình huyện Định Hóa	40
2.4.3. Nhóm chỉ tiêu về thu nhập của hộ gia đình	40
Chương 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU VÀ THẢO LUẬN	41
3.1. Nguồn lực và hoạt động sinh kế của hộ gia đình huyện Định Hóa	41
3.1.1. Một số nguồn lực chủ yếu của hộ gia đình huyện Định Hóa	41
3.1.2. Một số hoạt động sinh kế chủ yếu của hộ gia đình huyện Định Hóa	56
3.1.3. Thu nhập từ nông nghiệp và phi nông nghiệp của hộ gia đình.....	61
3.2. Yếu tố ảnh hưởng đến thu nhập của hộ gia đình huyện Định Hóa.....	62
3.2.1. Yếu tố ảnh hưởng đến thu nhập nông nghiệp của hộ gia đình	64
3.2.2. Yếu tố ảnh hưởng đến thu nhập phi nông nghiệp của hộ gia đình	68
3.3. Một số giải pháp chủ yếu cải thiện sinh kế, góp phần nâng cao thu nhập cho hộ gia đình huyện Định Hóa	72
3.3.1. Nhóm giải pháp chung.....	72
3.3.2. Một số nhóm giải pháp cụ thể.....	73
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ.....	79
1. Kết luận.....	79
2. Khuyến nghị.....	80
TÀI LIỆU THAM KHẢO	80

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

KT- XH	:	Kinh tế - Xã hội
HĐND	:	Hội đồng Nhân dân
UBND	:	Ủy ban nhân dân
MTTQ	:	Mặt trận tổ quốc
PTNT	:	Phát triển Nông thôn
CNH - HĐH	:	Công nghiệp hóa - Hiện đại hóa
XĐGN	:	Xóa đói giảm nghèo
GPMB	:	Giải phóng mặt bằng

DANH MỤC BẢNG

Bảng 2.1. Hộ điều tra tại 03 xã đại diện	35
Bảng 2.2. Hộ điều tra phân theo kinh tế hộ	36
Bảng 3.1. Độ tuổi, học vấn, nhân khẩu và lao động của các hộ	45
Bảng 3.2. Lao động nông lâm nghiệp, phi nông nghiệp và lao động được đào tạo	47
Bảng 3.3. Bình quân đất đai phân theo nhóm hộ của huyện Định Hóa	49
Bảng 3.4. Tình trạng nhà ở phân theo kinh tế hộ.....	51
Bảng 3.5. Số lượng máy móc, thiết bị sản xuất nông nghiệp	52
Bảng 3.6. Vốn sản xuất và vay vốn phân theo kinh tế hộ.....	54
Bảng 3.7. Nhu cầu vay vốn của hộ gia đình	55
Bảng 3.8. Số hộ trồng và diện tích một số cây trồng chính.....	57
Bảng 3.9. Số hộ nuôi và số đầu một số vật nuôi chính phân theo kinh tế hộ	59
Bảng 3.10. Ngành nghề phi nông nghiệp của hộ gia đình.....	60
Bảng 3.11. Thu nhập nông nghiệp và phi nông nghiệp phân theo kinh tế hộ.....	61
Bảng 3.12. Các biến sử dụng trong mô hình hồi quy Cobb - Douglas.....	62
Bảng 3.13. Diễn giải các biến số trong mô hình hồi quy đa biến ảnh hưởng đến thu nhập nông nghiệp.....	65
Bảng 3.14. Tóm tắt mô hình hồi quy đa biến ảnh hưởng đến thu nhập nông nghiệp	67
Bảng 3.15. Diễn giải các biến số trong mô hình hồi quy đa biến yếu tố ảnh hưởng thu nhập phi nông nghiệp của hộ gia đình.....	68
Bảng 3.16. Tóm tắt mô hình hồi quy đa biến ảnh hưởng đến thu nhập phi nông nghiệp của hộ gia đình.....	70

TRÍCH YẾU LUẬN VĂN

Học viên: Phan Thị Huế

Đề tài: “*Sinh kế và thu nhập của hộ gia đình huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên*”

Chuyên ngành: Kinh tế nông nghiệp; Mã số: 8.62.01.15

Cơ sở đào tạo: Trường Đại học Nông Lâm - Đại học Thái Nguyên

1. Mục đích nghiên cứu

Trên cơ sở hệ thống hóa cơ sở lý luận, lý thuyết và thực tiễn liên quan đến hoạt động sinh kế và thu nhập của hộ gia đình nông thôn. Đề tài tập trung đánh giá nguồn lực của hộ, hoạt động sinh kế và thu nhập của hộ huyện Định Hóa, tỉnh Thái Nguyên. Đồng thời phân tích yếu tố ảnh hưởng đến thu nhập của hộ gia đình tại địa bàn nghiên cứu. Để từ đó đề xuất một số giải pháp chủ yếu nhằm cải thiện hoạt động sinh kế, góp phần tăng thu nhập cho người dân, góp phần phát triển kinh tế, xã hội cho địa phương.

2. Phương pháp nghiên cứu

Đề tài sử dụng công cụ là phiếu điều tra đã chuẩn bị trước. Đề tài đã phỏng vấn trực tiếp 180 hộ gia đình nông thôn tại 3 xã Bảo Cường, Sơn Phú và Tân Thịnh đại diện cho huyện Định Hóa. Số liệu điều tra được phân tích bằng các phương pháp thống kê mô tả, phương pháp phân tích hồi quy đa biến yếu tố ảnh hưởng đến thu nhập của hộ gia đình.

3. Kết quả nghiên cứu chính và kết luận

3.1. Kết quả nghiên cứu chính

Kết quả nghiên cứu chính đã chỉ ra rằng:

Nguồn nhân lực của huyện Định Hóa khá dồi dào, có thể đáp ứng cho yêu cầu lao động không chỉ trong nội bộ huyện mà còn có thể cung cấp nguồn nhân lực cho các khu công nghiệp ở tỉnh Thái Nguyên cùng như các tỉnh khác như Hà Nội, Bắc Ninh,... Hoạt động sinh kế trồng trọt chủ yếu gồm lúa, chè, sắn,... Hoạt

động sinh kế chăn nuôi gồm: lợn, gia cầm, trâu bò,... với quy mô chăn nuôi vẫn cung tự cấp. Trong đó, các hộ nghèo do thiếu đất để trồng cây lương thực (lúa) nên dẫn đến tình trạng nghèo. Quy mô sản xuất nhỏ lẻ, manh mún chưa quy hoạch được vùng sản xuất hàng hóa, khâu tiêu thụ sản phẩm còn nhiều bất cập.

Hoạt động sinh kế phi nông nghiệp của hộ gia đình huyện Định Hóa được đánh giá khá đa dạng và phong phú, là nguồn thu nhập quan trọng cho bà con nông dân địa phương và đang có xu hướng ngày càng phát triển bao gồm: làm công nhân, kinh doanh dịch vụ sản xuất, dịch vụ đời sống, chế biến nông sản,...

Thu nhập về nông nghiệp vẫn được coi là nguồn thu nhập của đại đa số hộ gia đình nông thôn (155 hộ, chiếm 86,1% số hộ điều tra) với bình quân mỗi hộ thu 54,44 triệu đồng/hộ. Số hộ có thu nhập phi nông nghiệp tuy ít hơn (46 hộ, chiếm 25,6% số hộ điều tra), song thu nhập phi nông nghiệp đạt cao so với thu nhập nông nghiệp, bình quân đạt 82,47 triệu đồng/hộ. Điều đáng chú ý là hộ thuần nông có thu nhập nông nghiệp cao hơn hộ hỗn hợp kiêm cả nông nghiệp và phi nông nghiệp. Đồng thời hộ phi nông nghiệp có thu nhập phi nông nghiệp cao hơn hộ hỗn hợp kiêm cả nông nghiệp và phi nông nghiệp.

Để có thể gia tăng cả thu nhập nông nghiệp và thu nhập phi nông nghiệp cần chú ý gia tăng nhân khẩu và vốn đầu tư sản xuất. Riêng với thu nhập nông nghiệp cần chú ý gia tăng số lao động nông nghiệp và diện tích đất canh tác. Còn đối với thu nhập phi nông nghiệp cần gia tăng số lao động phi nông nghiệp, tổng diện tích đất đai và diện tích nhà ở.

3.2. Kết luận chủ yếu của đề tài

Để cải thiện sinh kế, góp phần nâng cao thu nhập hộ gia đình huyện Định Hóa cần thực hiện đồng bộ các nhóm giải pháp khác nhau, từ các nhóm giải pháp chung như: đẩy mạnh phát triển kinh tế trang trại; phát triển công nghiệp chế biến, tiểu thủ công nghiệp và ngành nghề để tăng thu nhập về phi nông nghiệp; đào tạo nhân lực, lao động, việc làm và đào tạo nghề cho lao động nông thôn; phát triển Chương trình “*mỗi xã phường một sản phẩm*”, nâng cao thu nhập cho người dân